

Ponedeljek, 22. maj 2023, ob 20.15

Velika dvorana Kulturnega doma Nova Gorica

42. sezona / 8. koncert

GIUSEPPE GUARRERA

Klavirski recital

Leta 1792 se je **Ludwig van Beethoven** drugič odpravil na turnejo iz rodnega Bonna na Dunaj, kjer je potem tudi ostal do konca svojega življenja. Star je bil 22 let in grof von Waldstein (ki mu je Beethoven posvetil čudovito sonato *Waldstein*) je nadarjenega mladeniča sprejel s temi besedami: »Prejel boš Mozartov duh iz Haydnovih rok.« Beethoven je na Dunaju glasbo študiral s Haydnom, Albrechtsbergerjem, Schuppanzighom in Salierijem. Kot Haydnov učenec je bil v mestu deležen velikega zaupanja, kar mu je odprlo pot med mestno plemstvo, ki ga je tudi finančno podpiralo. Haydn je Beethovna cenil kot predanega učenca, za katerega je vizionarsko napovedal, da bo »postal eden največjih glasbenih umetnikov v Evropi«. Haydn je bil ponosen, da se je lahko imenoval za Beethovnovega učitelja. Založniške hiše so začele povpraševati po Beethovnovih delih in so kmalu začele izdajati njegova komorna dela ter klavirske sonate iz Bonna in zgodnjega dunajskega obdobja, med katere sodi **Sonata št. 1 v f-molu, op. 2/1**. To je prva klavirska sonata, ki jo je Beethoven leta 1795 izdal z opusno številko. Napoveduje njegov enkraten glasbeni slog, ki se ponša z naprednim, poduhovljenim in razrešujoče naravnanim značajem. S svojo virtuoznostjo in briljanco nakazuje spretnega pianista in edinstvenega ustvarjalca. Oklepajoča stavka (prvi in četrti) razkrivata Beethovno novo pot, ki bo preseгла njegova dva – kot je še do tedaj veljalo – neprekosljiva predhodnika, Mozarta in Haydna. Prvo sonato je Beethoven posvetil svojemu učitelju Haydnu. Delo je oblikovno zgleden primer sonatne oblike, ki bi jo lahko vključili v učbenike, pa vendarle še zdaleč ni šablonska. Čeprav je ne moremo prištevati med njegove najpomembnejše sonate, ima zagotovo tudi ta svoje mesto med njegovimi tehtnejšimi sonatami. Ne sodi med radikalno inovativne, kljub temu pa je v njej tudi že presegel klasicizem. Pomembno je pri tem izpostaviti, da velja za njegovo zgodnje delo, ko še ni napisal nobenega zares vidnega orkestrskega dela. Sonatno obliko pa je obvladal do potankosti, je transparentna, čista z lahko določljivimi glavnimi temami. Tudi motivično gradnjo bi lahko vzeli za šolski primer. Beethoven je v tistem obdobju šele iskal svoj glasbeni jezik, raziskoval svoj slog in zato je v delu čutiti tudi zunanje reference, kot je recimo v prvem stavku zaznati vplive Mozartove glasbe (40. simfonije). Leta 1796 je imel Beethoven koncertne turnee v Pragi, Berlinu, Leipzigu in Dresdnu, kar je dokončno utrdilo njegovo mednarodno slavo. Čez samo dve leti je napisal znamenito *Sonato v c-molu, op. 13, Patetično*, in začel ustvarjati godalne kvartete, op. 18.

Avstrijski skladatelj **Alban Berg** skupaj z Arnoldom Schönbergom in Antonom Webernom sestavlja skladateljski krog tako imenovane druge dunajske šole, začetnik katere je bil Schönberg. Webern in Berg sta bila njegova učenca. Berg je bil samouk in je na začetku ustvarjal pod vplivom romantike, gojil je posebno afiniteto do petja in ustvaril mnogo pesmi, preden je leta 1904 postal Schönbergov učenec. Tudi po tem, ko je postal njegov učenec ter se pod njegovim vplivom obrnil v atonalnost in dvanajsttonsko tehniko, je ohranjal v svojih delih romantični duh. To je Berg nosil v sebi. Zaradi tega je bil lažje dojemljiv in tudi uspešnejši od učitelja. Njegova glasba kljub dvanajsttonskemu sistemu, ki ga je spretno vgradil v svojo kompozicijsko tehniko, ni prehajala v pretirano abstraktnost. Posttonalnega idioma ni prenašal samo v oblike in slog, kot je to naredil Schönberg, ampak tudi v ekspresivne geste, značaj skladb in druge elemente, ki so jasno nagovarjali poslušalčeva čustva. Tako lahko Berga iz te perspektive imenujemo tudi za dediča Gustava Mahlerja in Richarda Straussa. Bergova glasba je bila razumska, vendar tehnično dognana in topla. Med njegovimi največjimi mojstrovinami je opera *Wozzeck* (1925). **Sonata za klavir, op. 1** iz leta 1908 je njegovo prvo natisnjeno delo in predstavlja pomemben kompozicijski mejnik v njegovem opusu, saj prelamlja tradicionalno tonalnost in prehaja v atonalnost. Sonata izkazuje drug, nov idiom, ki ga je posvojil od svojega učitelja, saj jo je tudi ustvaril pod njegovim mentorstvom. Enostavno delo je zasnoval v tradicionalni sonatni obliki, harmonski jezik pa je plod študija s Schönbergom in je zato veliko bolj ekspresionističen. V njem je že poskušal ujeti ekstremna ali iracionalna čustvena stanja. Berg je uporabil tritonsko motivično celico (čista kvarta, zvečana kvarta v razponu velike septime), ki je bila značilna za začetnike atonalnosti. Vpliv Wagnerja pa je zaznati v primerih nerazrešenih tonalnih napetosti.

Nokturno št. 17 v H-duru, op. 62/1 in **Nokturno št. 18 v E-duru, op. 62/2**, natisnjena leta 1846, sta bila zadnja dva nokturna, ki ju je napisal **Frédéric Chopin** in sta bila izdana še za čas njegovega življenja. *Nokturno, op. 72*, ki je bil izdan posthumno, je Chopin napisal veliko prej. Nokturno izhaja iz besede *nocturnal* (v prevodu 'nočni') in je torej nočna skladba, ki odslikava vzdušje pomirljive mesečine, spokojne teme in mirnega razmišljanja. V Mozartovem času so ga praviloma izvajali pozno ponoči. Do 19. stoletja pa se je pomen te skladbe spremenil in nokturno je postal klavirska skladba s spevno, pesmi podobno melodijo v desni roki ter spremljavo razvezanih akordov v levi roki. Irec John Field je prvi napisal skladbe s tem naslovom. Njegovi nokturni so bili pomembni, ker so naredili prostor novemu klavirskemu ustvarjanju. Po Lisztovih besedah so utrli novo pot skladbam, ki so bile do takrat imenovane bodisi *Pesem brez besed*, *Impromptu*, *Balada* ... Fieldovi nokturni so navdahnili Chopina, a so v njegovih rokah postali drugačne skladbe. Iz njih

je ustvaril nov žanr. Nokturni, ki jih je začel ustvarjati Chopin, so portretirali globoka osebna doživetja in intimna čustvena stanja. Z njimi je odprl pot klavirski glasbi, ki je postala introspektivna. Znotraj njegovega opusa imajo pomembno mesto: so melodično inventivni in kompleksni tako harmonsko kot tudi na področju kontrapunkta. Chopin je napisal 19 nokturnov in do zadnjih dveh je v kompozicijskem smislu prešel iz globoke teme v mrak. Zvok *Nokturna op. 62/1* je svetlejši in manj introspektiven v primerjavi z ostalimi. Leva roka je mirnejša, manj dejavna, melodična linija pa je dopolnjena s tišino, ki včasih razkrije veliko več, kot bi številne besede. *Nokturno op. 62/2* je melodično bolj zadržan, kljub bolj vihravemu osrednjemu delu ostaja retorično naravn, kot pa da bi bil gostobeseden. V njem je veliko subtilnega imitiranja. Chopinovi nokturni so namenjeni zbranemu poslušanju, umiritvi hitrega tempa življenja in zazrtju vase.

Nastanek skladbe **Benetke in Neapelj, S. 159** Franza Liszta je zapletena, saj obstajata pod tem naslovom dve skladbi. Začetek nastanka cikla, ki ga sestavljajo štiri skladbe, sega v pozna trideseta leta 19. stoletja, ko je Liszt potoval s svojo ljubico grofico Marie d'Augolt po Italiji. Grofica je bila znana pisateljica, ki je izdajala dela pod psevdonimom Daniel Stern, bila je tudi mati njegovih treh otrok. Z njo je potoval že leto poprej, in sicer po Švici. Iz časa teh potovanj so nastale tri priljubljene klavirske zbirke *Leta romanja (Années de pèlerinage)*, natisnjene veliko pozneje, skorajda 20 let po tem, ko je skladbe napisal. Lisztov proces komponiranja je bil običajno dolg in zapleten, pogosto je trajal več let, lahko tudi desetletja. Skladba *Benetke in Neapelj, S. 159* vključuje veliko glasbe, ki jo je Liszt slišal na tem potovanju po Italiji, ki je potekalo nekje pred začetkom leta 1840. Tega leta pa je zbirko klavirskih skladb z naslovom *Benetke in Neapelj, S. 159* poslal v tiskarno. Ko mu je tiskarna poslala poskusni izvod, se je odločil prekiniti postopek izdaje. Razlogi so neznani. Leta 1859 se je ponovno vrnil k tej skladbi, izločil zadnja dva stavka in dodal tretjega ter niz leta 1861 izdal kot dodatek k zbirki *Leta romanja, drugo leto*. Zbirko so sestavljale skladbe *Gondoliera*, *Canzona* in *Tarantella*, v opusu tudi označene s S. 162. Prvotna zbirka *Benetke in Neapelj* iz leta 1840 je vedno zanimiva za poslušanje, saj ni tako pogosto izvajana. Prvi stavek *Pesem gondolerja* je najbolj impresiven in namiguje, da ga je Liszt kot veliki ljubitelj simfoničnih pesnitev mogoče tudi videl kot osnovo za orkestracijo. Gostota trilčkov v tej skladbi sicer nekoliko otežuje vtis pozibavajoče gondole, vendar je njena virtuoznost očarljiva in prepričljiva. *Tarantella* je prav tako prepojena z akordično igro in bravuroznostjo, temelji pa na dveh nepovezanih temah najverjetneje ljudskega izvora z juga Italije.

Mednarodno priznani pianist **Giuseppe Guarrera** (1991) se je rodil na Siciliji (Italija) in leta 2018 zaključil študij na Akademiji Barenboim-Said v Berlinu pri Nelsonu Goernerju. Istega leta je prejel nagrado fundacije Tabor na akademiji v okviru Festivala Verbier (Švica), leto zatem še prestižno štipendijo Klavirskega festivala Ruhr (2019) in bil izbran za člana združenja Young Classical Artists Trust (YCAT). Leto pred tem (2017) je na mednarodnem glasbenem tekmovanju v Montréalu prejel drugo nagrado in še pet dodatnih nagrad, med drugim tudi nagrado občinstva. Leta 2017 sta palestinski literat Edward Said in eminentni dirigent Daniel Barenboim, ustanovitelja mednarodno uveljavljenega Orkestra Zahodno-vzhodni divan in Akademije Barenboim-Said v Berlinu, slavnostno odprla novo dvorano Pierre Boulez Saal. Barenboim je Giuseppe povabil na otvoritveni koncert, na katerem je kot solist zaigral z ansamblom Pierre Boulez Ensemble pod vodstvom Barenboima in premierno izvedel koncert Benamina Attahirja. Kmalu zatem je Guarrera postal profesor na Akademiji Barenboim-Said, kjer poučuje še danes. Med vrhunce njegove solistične kariere sodijo koncerti s Kraljevim filharmoničnim orkestrom iz Liverpoola (dirigent Vasilij Petrenko), Kraljevim filharmoničnim orkestrom, Simfoničnim orkestrom iz Montréala (dirigent Claus Peter Flor) in Orkestrom gledališča La Fenice. Nastopa na pomembnih prizoriščih, kot so Avditorij Sony v Madridu, Fundacija Luis Vuitton v Parizu, Gledališče Giuseppe Verdi v Trstu, La Fenice v Benetkah, Maison Symphonique de Montréal, v Dvorani Wigmore v Londonu, v Dvorani Pierre Boulez, Glasbenem združenju na Dunaju, Koncertni hiši v Stockholmu, Concertgebouw v Amsterdamu, v dvorani Kölnske in Luksemburške filharmonije, Avditoriju v Barceloni, Centru Müpa v Budimpešti, Casa de Musica v Portu, Megaronu v Atenah, Festspielhausu v Baden-Badnu. Pojavlja se na znanih festivalih, med katerimi so Klavirski festival Ruhr, Festival Bologna, Festival komorne glasbe Jeruzalem, v okviru akademije na Festivalu Verbier, Festival Andermatt ... pa tudi v domačih koncertnih ciklih (Cappella Paolina del Quirinale v Rimu, Lingotto Giovani v Torinu, Amici della Musica v Padovi, Glasbeni tedni Teatra Olimpico v Vicenzi ...). Preden se je Giuseppe pridružil Akademiji Barenboim-Said, je študij klavirja opravljal v Italiji pri Sijavushu Gadjiuevu (Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, Gorica), Giuseppu Cultreri na Siciliji ter v Berlinu pri Eldarju Neblosinu na prestižni Visoki šoli za glasbo Hanns Eisler in leta 2016 tam magistriral.

Metka Sulič

PROGRAM:

L. VAN BEETHOVEN (1770–1827):

Sonata št. 1 v f-molu, op. 2/1

Allegro

Adagio

Menuetto: Allegretto

Prestissimo

A. BERG (1885–1935):

Sonata, op. 1

F. CHOPIN (1810–1849):

Nokturno št. 17 v H-duru, op. 62/1

F. CHOPIN:

Nokturno št. 18 v E-duru, op. 62/2

F. LISZT (1811–1886):

Benetke in Neapelj I, S. 159

Lento: Chant du gondolier

Allegro

Andante placido

Tarantelles napoliraines

NAPOVEDUJEMO:

GLASBA Z VRTOV SV. FRANČIŠKA

Dvorana Frančiškanskega samostana Kostanjevica

Torek, 16. maj 2023, 20.00

MOJCA PREGELJC, klavir

Torek, 23. maj 2023, 18.00

MLADI GLASBENI BISERI – nagrajenci primorskih glasbenih šol

Torek, 30. maj 2023, 20.00

MARKO ERZAR, bariton

TILEN LANČNER, kitara

Torek, 6. junij 2023, 20.00

ALEKSANDER IPAVEC, harmonika

TOMAŽ NEDOH, saksofon

Torek, 13. junij 2023, 20.00

BENJAMIN ŠURN, basbariton

Koncert zmagovalca III. Mednarodnega tekmovanja MUSICA GORITIENSIS

KULTURNI DOM
NOVA GORICA

Glasba

Galerija

Film

Bevkov trg 4
5000 Nova Gorica

E: pr@kulturnidom-ng.si

W: www.kulturnidom-ng.si

T: +386 (0)5 335 40 13